

Natalia Krzyżanowska

Grupa tematyczna "Kobiety w XXI wieku – nowe role, nowe wyzwania"

Kultura i Edukacja nr 4, 149-151

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Natalia Krzyżanowska

GRUPA TEMATYCZNA „KOBIETY W XXI WIEKU – NOWE ROLE, NOWE WYZWANIA”

Grupa tematyczna „Kobiety w XXI wieku – nowe role, nowe wyzwania” prowadzona była przez Profesor Małgorzatę Fuszarę oraz Profesor Beatę Łaciak z Uniwersytetu Warszawskiego i odbyła się drugiego dnia Zjazdu Socjologicznego, tj. 14. IX. 2007 r. Spośród ponad dwudziestu referatów zgłoszonych, wybranych zostało dziesięć oraz pięć wystąpień w formie komunikatów, które – pomimo ograniczeń czasowych – stanowiły możliwość krótkiej prezentacji wyników badań. Liczba zgłoszeń, różnorodność referatów oraz spora grupa słuchaczy może być potraktowana jako znak dużego zainteresowania problematyką związaną z funkcjonowaniem społecznym kobiet. Świadczy o tym także fakt, że podczas Zjazdu organizowana była także inna grupa tematyczna, poświęcona kwestiom związanym z problematyką gender, zatytułowana *Kobiety i mężczyźni we współczesnym społeczeństwie polskim*, prowadzona przez Ewę Malinowską i Izabelę Desperak z Uniwersytetu w Łodzi, oraz sesja posterowa składająca się z dwóch części zatytułowana „Gender w polskich badaniach socjologicznych i antropologicznych”, prowadzona przez Beatę Kowalską i Grażynę Kubicką z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Obrady grupy tematycznej „Kobiety w XXI wieku – nowe role, nowe wyzwania” można podzielić niejako na trzy obszary rozważań: (a) kwestii związanych z funkcjonowaniem kobiet w sferze publicznej (b) kwestii związanych z formułowaniem założeń dotyczących nowych rodzajów feminizmu oraz (c) problemom funkcjonowania społecznego kobiet.

Przeszkodom na jakie napotykały kobiety funkcjonując w sferze publicznej poświęcone były dwa pierwsze wystąpienia, wygłoszone przez profesora Jacka Kurczewskiego (UW) *Reprezentacje rodzaju i rodzaje reprezentacji* oraz Natalii Krzyżanowskiej (AE Poznań) *Obecność kobiet w sferze publicznej na przykładzie medialnych obrazów kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego oraz tzw. seks afery*. Wystąpienie profesora Kurczewskiego koncentrowało się na problemach ‘reprezentacji’ w życiu politycznym oraz występowaniu pewnego rodzaju podwójnego zapętlenia. Owo zapętlenie

dotyczy kwestii: czy kobiety mogą być reprezentowane przez mężczyzn (i na odwrót) oraz czy i jakie powinny być ustalenia pozwalające stwierdzić, że naród – składający się wszak z pewnej sumy obywateli obdarzonych płcią – jest reprezentowany w parlamencie, co oczywiście łączy się z pytaniem: czy kwestia płci ma znaczenie, jeśli polska konstytucja wspomina enigmatycznie o potrzebie reprezentowania w demokratycznym ustroju ‘narodu’ jako pewnej idei.

Wystąpienie Natalii Krzyżanowskiej poświęcone było analizie prasowych doniesień medialnych dotyczących kampanii wyborczej do Parlament Europejskiego (2004) i relacji dotyczących tzw. seks afery (2006). Została podjęta próba uchwycenia makrostrategii dyskursywnych tworzących medialne obrazy kobiet, które niejako uniemożliwiają ich uaktywnienie się w sferze publicznej, stając na przeszkodzie do ich u-własnowolnienia (empowerment). Referat Jolanty Arcimowicz (UW) „Kobiety w służbie państwa – rzecz o korpusie służby cywilnej w Polsce” nie został ogłoszony.

Druga grupa referatów poświęcona kwestii formułowania założeń dotyczących nowych rodzajów feminizmu obejmowała dwa referaty: Anety Gawkowskiej (UW) i Izabeli Kopaniszyń (UJ) poświęcone przybliżeniu współczesnego rozumienia celów i sposobów ich osiągnięcia przez feministki/feminizm w XXI w. Aneta Gawkowska w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Nowy feminizm – poszukiwanie esencji kobiecości* koncentrowała się na syntezie postulatów tego, co zwłaszcza w USA zwie się ‘nowym feminizmem’, który jak się wydaje, próbuje afirmować kobiecość z wszelkimi jej atrybutami. Kładzie on nacisk na to, że konstytutywne dla tożsamości kobiet są takie cechy jak opiekuńczość, empatyczność czy (metaforycznie ujmowane) ‘bycie matkami’ w sensie dbałości nie tylko o dzieci, ale także o środowisko. W swoich rozważaniach ‘nowy feminizm’ wzbudził wiele kontrowersji, zwłaszcza jeśli się weźmie pod uwagę stanowczy sprzeciw wobec aborcji czy odwoływanie się do nauczania Kościoła (zwłaszcza refleksji Jana Pawła II) oraz krytykę ruchu feministycznego, który jest ujmowany jako swego rodzaju przeszkoda w poprawie sytuacji kobiet. Historia ruchu feministycznego miała jakoby zamiast rozwiązywać główne problemy kobiet (w ujęciu ‘nowego feminizmu’ problemami tymi są: rozwody, konkurowanie z mężczyznami, które sprawia, że kobiety tracą swoją tożsamość czy aborcja), tylko je multiplikowała, wypychając kobiety na rynek pracy czy namawiając do emancypacji. Był to referat, który wzbudził w feministycznie nastawionym audytorium wiele kontrowersji, ale i zainteresowania, zaś dyskusje w kularach trwały także w czasie przerwy. Następne wystąpienie *Nowy inkluzyjny feminizm* Izabeli Kopaniszyń (UJ) w zasadzie nie wniosło wiele nowego, bazowało na założeniu, że feministki stereotypowo są źle kojarzone, więc należy coś zmienić, przekraczając podziały, a jako ilustrację wcielania idei feminizmu integratywnego wskazano przykład Finlandii. Komentując to wystąpienie, profesor Fuszara przywoływała badania, które dowodzą, że o istnieniu owego pejoratywnego stereotypu są przekonane w zasadzie same feministki bo – jak pokazują wyniki badań – w społecznej świadomości Polaków trudno wskazać jakikolwiek istniejący stereotyp dotyczący feminizmu, gdyż większość respondentów w zasadzie nie wie, co ten termin oznacza.

Trzecia część grupy tematycznej „Kobiety w XXI wieku – nowe role, nowe wyzwania” tworzona była przez referaty skupione wokół problemów w funkcjonowaniu społecznym kobiet. Wystąpienie Joanny Szczepańskiej (Fundacja CBOS) oraz Marioli Piszczatowskiej (TNS OBOP) *Kobiety w życiu publicznym i w rodzinie. Opinie Polaków i stan faktyczny w świetle badań socjologicznych* poświęcone było prezentacji wyników badań z 2006 r., dotyczących sytuacji kobiet w Polsce. Kolejną prelegentką była Agnieszka Majcher (UW), zaś jej wystąpienie zatytułowane *‘Szkłany sufit’ w nauce? Płeć a trajektorie karier akademickich* poświęcone było prezentacji wyników europejskich badań porównawczych, dotyczących karier akademickich kobiet i mężczyzn oraz różnic w ich przebiegu, jak się wydaje powiązanych z kategorią płci. Badania prowadzono w latach 2002–2003 w ramach projektu Research and Training Network „Women in European Universities”. Szczególny nacisk w analizie wyników badań prelegentka kładła na fakt, że w większości krajów badanych, gdzie ‘szklany sufit’ dotykał kobiet – naukowców, pomiędzy uzyskaniem tytułu doktora a uzyskaniem habilitacji, profesorowie – mężczyźni nie dostrzegają problemu oraz nie budzi ich zdziwienia fakt niewielkiej obecności kobiet na najwyższych stanowiskach w nauce.

Drugim prelegentem – mężczyzną w sesji dotyczącej kobiet w XXI w., oprócz profesora Jacka Kurczewskiego, był Jerzy Kuniewski (UG), zaświadczaający tym samym otwartość środowisk zainteresowanych tematyką feministyczną na ‘pierwszą płeć’ oraz wielość optyk i poglądów. Jerzy Kuniewski (UG) analizował w swoim wystąpieniu wyniki badań poświęconych zagadnieniu pracy w opiniach i przemyśleniach kobiet z Kazub.

Wystąpienia Marty Juzy (UJ) *Tradycyjny etos czy refleksyjny projekt tożsamości? Obrazy ról społecznych kobiet w serialach telewizyjnych i dyskusjach internetowych* ukazujące kontrast między wizją ról społecznych ukazywanych w świecie seriali (*M jak Miłość* czy *Klan*) a obrazem wyłaniającym się z dyskusyjnych forum internetowych oraz Marty Rawłuszko (IFiS PAN) *Polityka równych szans w miejscu pracy* były referatami kończącymi sesję.